

DE LANTAARN

Filosofenbank

-Saskia Wigbold-

op de 'Punt' van het Wijnhaveneiland

Uit de serie:

Het geheim van Waterstad

Rotterdam Water Weekend 2017

De Lantaarn aan de Scheepmakershaven was lange tijd een belangrijk trefpunt van intellectuelen uit heel Europa.

Tussen 1550 en 1700 maakte Rotterdam een enorme bloei door en groeide de stad van de kleinste naar de grootste plaats in de Hollandse Maasdelta.

Rotterdam was ten tijde van de vroege verlichting een vrijhaven voor vele intellectuele vluchtelingen. Filosofen en wetenschappers werden aangetrokken door de sfeer van verdraagzaamheid en de aanwezigheid van veel uitgevers en boekdrukkers. Boeken die elders in Europa verboden waren konden in Rotterdam gewoon gedrukt worden.

Op de Scheepmakershaven/ hoek Bierstraat woonde **Benjamin Furly (1636-1714)**, een rijke Engelse handelaar, bankier en fervent boekenverzamelaar.

Furly was vanuit Engeland naar Rotterdam uitgeweken vanwege zijn Quaker geloof.

Bierhaven vanaf de Scheepmakershaven.

Er bestaat geen afbeelding van De Lantaarn maar het huis van Furly was vermoedelijk gevestigd ter hoogte van de panden rechts.

Furly's boekenkast telde ruim vierduizend titels, blijkt uit de bewaard gebleven 'Catalogus van de Bibliotheca Furliana'.

De collectie, met bijzondere titels, oefende een grote aantrekkingskracht uit op geleerden. De gastvrije Furly ontving ze in zijn huis 'De Lantaarn' en zo ontstond een geliefde ontmoetingsplek om te discussiëren, te socializen en om bier te drinken.

Ook buurman de logicus Petrus van Balen kwam regelmatig binnenlopen voor een glaasje "mum" (een soort bier).

Er werd ook wel gesproken van sociëteit De Lantaarn. Met die naam zinspeelde Furly op het licht van de rede dat wat hem betreft in alle uithoeken van de wereld mocht schijnen.

Beroemde vrijdenkers die De Lantaarn bezochten waren onder andere: Anthony Ashley Cooper 'The Third Earl of Shaftesbury', William Penn (naar wie Pennsylvania is genoemd), Pierre Bayle en John Locke.

John Locke (1632-1704) verbleef van februari 1687 tot februari 1689 bij Benjamin Furly in huis.

Locke nam de rol van voorzitter op zich, deed de boekhouding en leidde discussies.

Samen met Penn ontwikkelden Furly en Locke een grondwet die later model stond voor de eerste Amerikaanse constitutie van Thomas Jefferson.

John Locke

Vanuit Nederland was Locke betrokken bij samenzweringen om de Engelse koning ten val te brengen. Succesvol want na de 'Glorious Revolution' van 1688 werd Stadhouder Willem III koning van Engeland en keerde Locke terug naar Engeland. Hij zou in korte tijd uitgroeien tot de belangrijkste filosoof van zijn generatie

Little London

Aan het einde van de zeventiende eeuw woonden er in Rotterdam meer dan vijftigduizend mensen, van wie enkele duizenden uit Engeland en Frankrijk afkomstig waren.

Tot het begin van de negentiende eeuw werd de stad wel aangeduid als 'Little London'.

Pierre Bayle (1647-1706) heeft nooit Nederlands geleerd omdat hij hier, onder vier- à vijfduizend landgenoten (veelal hugenoten), een volledig Franstalig leven kon leiden.

Als hoogleraar Filosofie en Geschiedenis gaf hij colleges in het Latijn.

Bayle zou de rest van zijn leven in Rotterdam blijven wonen.

Bronnen:

Stad in Aanwas, Arie van der Schoor.

De Lantaarn, Wiep van Bunge, Kroniek Historisch Genootschap Roterodamum, nummer 13 maart 2017.

Filosofische wandelingen door Nederland en Vlaanderen, Erno Eskens, Filosofie Magazine, maart 1999.

Waterstadgenootschap

contact:

info@waterstadgenootschap.nl